

Зайцев Олександр Васильович
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Сумський державний університет

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПОТОЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

В Україні склалося малоефективне операційне середовище щодо забезпечення та обслуговування фінансовими ресурсами підприємств малого та середнього бізнесу. Існують проблеми, що можуть бути поділені на зовнішні та внутрішні.

Зовнішні проблеми. Основні зовнішні проблеми, з якими стикається малі та середні підприємства в Україні, — це невеликі обсяги фінансування та високі витрати на обслуговування позикового фінансування, що спричиняє подальші фінансові труднощі та викликає неможливість подальшого фінансування. Як наслідок, такий стан суттєво обмежує розвиток малого та середнього бізнесу. Стан що склався може бути поділений на п'ять аспектів.

По-перше, існує дискримінація в банківській кредитній політиці. Для розвитку підприємств не надається достатня за напрямками кредитна підтримка. Позики фінансових установ в основному обмежується кредитами на обігові кошти, а для малих та середніх підприємств вкрай необхідні довгострокові кредити на розвиток основного капіталу.

По-друге, існує дискримінаційна політика щодо банківської процентної ставки. Комерційні і центральний банк застосовують більш пільгові процентні ставки або для державних підприємств або для великих приватних підприємств, тоді як приватний сектор малого та середнього бізнесу «працює» на максимальних кредитних ставках. Також, існує замасковане підвищення кредитного курсу для приватних підприємств малого та середнього бізнесу. Така політика ставить малий бізнес в заздалегідь нерівне конкурентне середовище, що, в свою чергу, призводить до високих цін на їх продукцію.

По-третє, з точки зору прямого фінансування ринків капіталу сучасна фінансова політика України орієнтована на створення сприятливого клімату для потреб великих підприємств. Мова йде про систему правил випуску корпоративних облігацій. Малий та середній бізнес у більшості не має таких «драконівських» за суттю фінансових можливостей щодо емісії своїх облігацій.

Четверте. Вкрай слабо відбувається становлення системи небанківських фінансових установ, які потенційно могли б надавати спеціалізовані фінансові послуги для потреб малого бізнесу та стати конкурентами для комерційних банків.

П'яте. Наведені вище чотири аспекти не можуть бути розв'язані на рівні підприємств, тому, виникає необхідність державної законодавчої (рівень Верховної ради) та поточної (рівень Кабінету Міністрів) фінансової підтримки малого та середнього бізнесу.

Внутрішні проблеми. Окрім зовнішніх неминучих проблем, розвиток малих та середніх підприємств обмежується фінансовою фаховістю та професійною якістю управлінського персоналу, тобто ефективність внутрішнього управління є головною проблемою. Стан що склався може бути поділений на чотири складові.

1. Рівень фінансового менеджменту в поточному аналізі не високий. Управлінці підприємств малого та середнього бізнесу розглядають бухгалтерський облік як інформацію, що вже відбулася, а не як інструмент найближчого поточного управління. Хоча бухгалтерський облік є веденням рахунків, менеджмент підприємства часто ігнорує реальну ситуацію, а іноді і генерує помилки.

2. Система управління фінансами є не цілеспрямовано вибудованою, а тому і є недосконалою. На деяких малих підприємствах ведеться документообіг не в повному обсязі. У багатьох на підприємствах виникає безліч управлінських проблем, що викликані такими чинниками як: фінансовий облік ведеться родичами управління; немає розрізнення щодо касових рахунків та

безготівкових; плутанина в управлінні фінансовими та матеріальними ресурсами та інші питання.

3. Відсутність продуманої політики щодо інвестиційного розвитку підприємства. Управлінці підприємств зазвичай приділяють мало уваги плануванню розвитку основного капіталу. Поведінка середнього та малого бізнесу часто свідчить про відсутність довгострокового планування та системи прийняття рішень і, як правило, здійснюється керівництвом спонтанно і спираючись на власний досвід. Одночасно завдяки неефективній організаційній структурі і малочисельності фінансових службовців, які зазвичай зайняті щоденною фінансовою роботою, фінансовою стратегією ніхто не займається.

4. Відсутність наукового управління активами та слабкість поточного контролю. Малі та середні підприємства взагалі не мають цілеспрямованого управління активами і, як результат, існує великий негативний вплив людського фактору на управління. Це викликано: по-перше, відсутністю аналізу бухгалтерської інформації та ігнорування такого аналізу взагалі; по-друге, відсутній інвентаризаційний контроль, що призводить до втрати капіталу та грошових потоків на його оновлення; по-третє, не контролюється дебіторська заборгованість, в результаті чого повільно повертаються кошти та веде до зростання сум безнадійних боргів; по-четверте, управління грошовими операціями є слабким, що призводить до затримки і в результаті до недостатності коштів; по-п'яте, недостатній контроль за активами, відсутність поточного управління сировиною, напівфабрикатами, основними засобами, все це призводить до втрати фінансових активів.

Розв'язання цих проблем — напрями інтенсифікації розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Література:

1. Зайцев О.В. Інвестиції у розвиток фінансового сектору з метою розвитку промисловості / О.В. Зайцев // Актуальные проблемы современных наук — 2007 : материалы II Международной научно-практической

конференции, г. Днепропетровск, 16-30 июня 2007 г. — Днепропетровск : Наука и образование, 2007. — Т.14. — С. 106-109.

2. Янченко, А.А. Энтропия и предприятие / А.А. Янченко, О.В. Зайцев // Економічні проблеми сталого розвитку : тези доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту, 17-25 квітня 2007 р. — Суми : СумДУ, 2007. — Т.1. — С. 173-174.

3. Зайцев, А.В. Исчисление величины стоимости продукта труда / А.В. Зайцев // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. — 2004. — №6(65). — С. 159-165.

Бібліографічний опис: Зайцев О.В. Проблеми фінансового забезпечення та поточного обслуговування малих та середніх підприємств / О.В. Зайцев // Передовые научные разработки — 2007 : материалы II Международной научно-практической конференции, г. Днепропетровск, 01-15 сентября 2007 г. — Днепропетровск : Наука и образование, 2007. — Т.13. — С. 83-86.